

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2009 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 maj 2009 en proposition med förslag till lag om ändring av bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (RP 70/2009 rd) till finansutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har social- och hälsovårdsutskottet lämnat utlåtande i ärendet. Utlåtandet (ShUU 11/2009 rd) återges efter betänkandet.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Skattedelegationen har hört

- finanssekreterare Jenni Oksanen, finansministeriet
- regeringsråd Ismo Tuominen, social- och hälsovårdsministeriet
- utredningschef Esko Hirvonen, Tullstyrelsen
- specialforskare Esa Österberg, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- verkställande direktör Jaakko Uotila och ekonomidirektör Minna Alitalo, Alko Oy.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Livsmedelsindustriförbundet rf och Alkoholijuomateollisuusyhdistys
- Förbundet för Finsk Handel
- Turism- och Restaurangförbund rf
- Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet rf
- Föreningen för Finlands Alkoholdryckhandel rf
- finansministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att den accis-
tabell som är bilaga till lagen om accis på alkohol
och alkoholdrycker ändras så, att accisen
höjs med 10 procent. Till följd av förhöjningen
stiger detaljhandelspriset på alkoholdrycker med

i medeltal 4,5 procent. Priset på starka alkohol-
drycker stiger ungefär två gånger så mycket som
priset på öl och vin.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den
1 oktober 2009.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet tillstyrker propositionen utan ändringar.

Bakgrund

Syftet med propositionen om höjd accis på alkohol är att öka statens skatteinkomster genom att höja alkoholaccisen relativt lika mycket, cirka 10 procent, för alla alkoholdrycker. Därmed förväntas staten utifrån intäkterna i dagsläget få in cirka 70 miljoner euro på årsnivå. I år beräknas ökningen vara ungefär 15 miljoner euro om höjningen träder i kraft som planerat efter sommarsäsongen den 1 oktober 2009.

Trots att propositionen i första hand har ett fiskalt syfte, är tanken att den måttfulla och stegvisa höjningslinjen ska fortsätta av social- och hälsovårdspolitiska skäl. Den aspekten lyfts också fram i utlåtandet från social- och hälsovårdsutskottet och yttranden från expertmyndigheter inom området.

Den så kallade andra fasen i den långsiktiga utvecklingen av alkoholbeskattningen tar sikte på att minska de social- och hälsopolitiska skadorna och startade 2008, när det ansågs att alkoholsituationen hade stabiliserat sig tillräckligt mycket efter skattesänkningarna 2004. Den bärande principen har varit att acciserna ska höjas i en takt som säkerställer skattebasen och tillåter en kontrollerad ökning av resandeförseln.

Med den föreslagna höjningen stiger detaljhandelspriserna med i snitt 4,5 procent om höjningen slås ut helt och hållet på priserna, vilket är antagandet i propositionen. Priset kommer att öka mest, med ungefär 7 procent, på starka alkoholdrycker, medan priset på mellanöl stiger med cirka 3,5 och priset på vin med drygt 3 procent.

Prisökningarna antas få den registrerade (statistikförda) alkoholkonsumtionen, alltså den som minskar skatteunderlaget, att sjunka med drygt 3 procent på årsnivå. Den totala konsumtionen årligen förväntas dock sjunka med cirka 2 procent eftersom en del av konsumtionen ersätts

med större resandeförsel. Regeringen säger emellertid att det är en aning svårt att bedöma effekterna eftersom den totala konsumtionen styrs i så många olika riktningar av så många olika faktorer, till exempel varierande prisflexibilitet, ändrade inkomster, det ekonomiska läget, ökat resande till närområdena m.m.

Av tradition finns det ett mycket nära samband mellan den totala alkoholkonsumtionen och alkoholskador. Följaktligen räknar man med att de alkoholrelaterade skadorna kommer att minska lika mycket som den totala konsumtionen minskar. Det är en bedömning som grundar sig på den genomsnittliga utvecklingen och dess värde minskar av att alkoholvanorna är så olika i olika befolkningsgrupper. Dessutom drabbar många skador storkonsumenterna.

Också i andra befolkningsgrupper har alkoholvanorna förändrats. Social- och hälsovårdsutskottet påpekar i sitt utlåtande bland annat att alkoholkonsumtionen har ökat bland pensionärer, medan allt fler unga har blivit nyktrare och färre ägnat sig åt berusningsdrickande det senaste decenniet.

Också bland unga vuxna har utvecklingen varit positiv. Detta bör enligt utskottet stödjas genom prispolitiken, men också bland annat genom att begränsa tillgången till alkohol och satsa mer på hälsorådgivning. Dessutom måste man ta fram andra metoder än bara skattehöjningar för att bromsa upp alkoholkonsumtionen. Det kan vara till exempel bättre kontroll och begränsningar i livsstilsreklam och marknadsföring.

Däremot förväntas propositionen inte ha särskilt stora effekter för serveringsnäringen och näringslivet.

Utskottets bedömning

Under 2000-talet har finansutskottet konsekvent stött regeringens policy för alkoholskatterna. Det har varit en stor fråga i och med att EU har utvidgats och restriktionerna för resandeförseln därför försvunnit.

Enligt utskottet har det varit viktigt att dels beakta de social- och hälsovårdspolitiska aspek-

terna, dels ta hänsyn till vilka konsekvenser skatteomläggningar har för alkoholkonsumtionen, det vill säga hur konsumtionen fördelas mellan den registrerade och oregistrerade konsumtionen (FiUB 31/2003 rd och FiUB 16/2007 rd). — Det handlar om en viktig fiskal fråga men framför allt gäller det att få bukt med de många skadorna som den oregistrerade alkoholkonsumtionen för med sig.

Detta är fortfarande en viktig aspekt eftersom det fortfarande förefaller att finnas ett tydligt samband mellan alkoholpriserna här hemma och resandeförseln. Enligt uppgifter från *Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)* började resandeförseln peka neråt mot slutet av 2005, men utvecklingen har nu gått i motsatt riktning och införseln ökade en aning i början av 2008, det vill säga samtidigt som Finland höjde alkoholacciserna. En annan faktor som pressar på priserna är att resandeförseln av tobaksvaror från Estland släpps fri senast vid årsskiftet. Dessutom kan resandet i närområdena öka till följd av lågkonjunkturen och frestelsen att föra in billigare tobaksvaror och alkohol ökar.

Färsk statistik från *Valvira*¹ visar dessutom att resandeförseln av alkohol ökade med cirka 8 procent mellan januari och april i år jämfört med samma period i fjol. Ökningen var också då större än de två föregående åren. Under 2008 minskade Alkos försäljning med nästan 2 procent och i början av i år med drygt 2 procent räknat i 100 procentig sprit². — Alkos försäljning

står numera för cirka en tredjedel av den totala alkoholkonsumtionen³.

Det bör också observeras att alkoholaccisen efter den föreslagna höjningen nominellt sett bara ligger cirka 6 procent under nivån 2003, om förändringen i den totala skattenivån räknas ut genom viktning av alkoholdrycksgrupperna. Det hänger samman med att skatten på viner (inklusive cider) redan nu är klart högre än 2003 och skatten på öl nästan på samma nivå. Dessa drycker spelar en stor roll eftersom de står för cirka 70 procent av den registrerade konsumtionen.

Utskottet stöder förbehållslöst målet att minska den totala alkoholkonsumtionen och därmed reducera många av de negativa konsekvenserna av alkohol. För att vi ska lyckas med det behövs det också andra insatser än skattepolitik, precis som social- och hälsovårdsutskottet säger.

Före den här propositionen har den sittande regeringen höjt skatterna på alkohol och tobaksvaror med 140 miljoner euro, alltså betydligt mer än målet i regeringsprogrammet som är 30 miljoner euro. Men den totala konsumtionen har ändå inte stannat upp permanent, vilket är ett annat av regeringens mål. Följaktligen är det både befogat och viktigt att sätta in andra instrument. Dessutom bör man komma ihåg att de snabba höjningarna försämrar verksamhetsmöjligheterna för aktörerna inom branschen och inverkar negativt på sysselsättningen i Finland. Det var synpunkter som kraftfullt underströks av de sakkunniga i utskottet.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår finansutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

¹ www.valvira.fi: "Alkoholien matkustajatuonti lisääntyi alkuvuonna kahdeksan prosenttia ja savukkeiden kuusitoista prosenttia", meddelande 28.5.2009.

Den ökade importen gäller särskilt viner (+44 %) och så kallade long drinkar och cider (totalt +40%). Däremot steg inte den redan relativt stora införseln av starksprit nästan alls de tre första månaderna, inte heller införseln av öl.

Två tredjedelar av resandeförseln av alkoholdrycker kommer från Estland eller färderna. Dessutom tyder uppgifter från *Valvira* på att webbhandeln ökade jämfört med året innan. Räknat i 100 procent alkohol motsvarade webbhandeln ungefär 1 procent av den totala konsumtionen av alkoholdrycker (10,4 l/invånare). Enligt *Valvira* grundar sig uppgifterna på ett litet material och de kan därför inte betraktas som helt tillförlitliga.

² Fram till i höstas ökade resandeförseln tydligt, men med den minskade införseln de sista månaderna av året sjönk ökningen för hela året till fyra procent jämfört med året innan.

³ Försäljningen i Alkobotikerna stod för 35 procent av alkoholkonsumtionen 2008. Detaljhandeln stod för en lika stor del. Också resandeförsel och servering var nästan lika stora (13 respektive 12 %).

FiUB 10/2009 rd — RP 70/2009 rd

Helsingfors den 9 juni 2009

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Kari Rajamäki /sd
medl. Pertti Hemmilä /saml (delvis)
Bjarne Kallis /kd
Kyösti Karjula /cent
Esko Kiviranta /cent
Jari Koskinen /saml
Mikko Kuoppa /vänst
Mika Lintilä /cent
Tuija Nurmi /saml (delvis)
Kirsi Ojansuu /gröna (delvis)
Markku Rossi /cent
Matti Saarinen /sd
Petri Salo /saml

Minna Sirnö /vänst
Jutta Urpilainen /sd (delvis)
Pia Viitanen /sd (delvis)
ers. Esko Ahonen /cent
Leena Harkimo /saml (delvis)
Hanna-Leena Hemming /saml
Reijo Kallio /sd
Inkeri Kerola /cent (delvis)
Miapetra Kumpula-Natri /sd (delvis)
Lauri Kähkönen /sd (delvis)
Ville Niinistö /gröna (delvis)
Reijo Paajanen /saml (delvis)
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare i delegationen var

utskottsråd Maarit Pekkanen.